

ALYTAUS SENAMIESČIO PRADINĖS MOKYKLOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROJI DALIS

1. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos tvarkos aprašas (toliau Aprašas) - dokumentas, reglamentuojantis kiekvieno mokyklos bendruomenės nario ar grupės atsakomybes ir veiksmus, norint užtikrinti saugias mokymosi sąlygas mokiniams ir siekiant sutramdyti smurto ir patyčių atvejus mokykloje.

2. Aprašas – dokumentas, kurio nuostatų privalo laikytis kiekvienas bendruomenės narys.

3. Aprašo tikslas sukurti kiekvienam mokiniui saugias mokymosi sąlygas, atpažinti, pastebėti patyčias, smurto atvejus ir tinkamai į juos reaguoti.

4. Prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5. Intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

6. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

6.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

6.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

6.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

7. Visi mokyklos bendruomenės nariai turi būti supažindinami su mokyklos smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos aprašu.

II SKYRIUS PATYČIŲ IR SMURTO SAMPRATA

8. Patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

9. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

9.1. žodinės patyčios – kai vaikas yra skaudinamas, užgauliojamas žodžiu ar raštu. Tai gali būti prasivardžiavimas, gąsdinimas, pašaipios replikos apie žmogaus kūną, religiją, tautybę, negalią, išvaizdą, skaudinančių žinučių siuntinėjimas mobiliaisiais telefonais, elektroniniu paštu, apkalbinėjimas, šmeižtas;

9.2. fizinės – tai užgauliojimas panaudojant fizinę jėgą: pargriovimas, įspyrimas ar spardymas, kumščiajimas, stumdymas, rankos užlaužimas, plaukų pešiojimas, žnaibymas, sprigtas ir kt;

9.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt;

9.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti;

9.5. sudėtinės – tai tokios elgesio formos, kurios apima žodinius ir fizinius veiksmus (pvz., reketas, vertimas daryti tai, ko vaikas nenori).

10. Smurto rūšys:

10.1. fizinis smurtas - tai faktinę ar potencialią fizinę žalą sukeltantys veiksmai, sąveikos tų asmenų, kurie yra atsakingi už vaiką, turi jo pasitikėjimą ar santykinę valdžią ir kontrolę;

10.2. seksualinis smurtas - tai vaikų ir paauglių įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, kurią nepilnai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną;

10.3. emocinis smurtas - tai judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, sukeltantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi. Šie veiksmai yra sąmoningai atliekami asmens, turinčio tiesioginę valdžią, galią vaiko atžvilgiu ar vaiko pasitikėjimą;

10.4. nepriežiūra – tai vaiko fizinių ir emocinių poreikių netenkinimas, nesirūpinimas vaiku.

11. Mokykloje smurto atvejų artimoje aplinkoje atpažinimui vadovaujamosi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017-08-03 įsakymu Nr. V-625 patvirtintomis Rekomendacijomis mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimų dėl galimo smurto artimoje aplinkoje.

III SKYRIUS

VEIKSMAI ĮVYKUS SMURTO AR PATYČIŲ ATVEJUI MOKYKLOJE

12. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas nedelsiant:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

12.3. įvertina grėsmę mokiniui, ir/ar esant sveikatos sutrikdymams, kreipiasi pagalbos į tėvus (globėjus, rūpintojus), mokyklos darbuotojus, specialistus, mokykloje dirbantį visuomenės sveikatos priežiūros specialistą) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. informuoja klasės mokytoją, socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, smurto atvejus;

12.5. perduoda socialiniui pedagogui užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 1).

12.6. Socialinis pedagogas, gavęs užpildytą formą, UŽFIKSUOJA patyčių atvejį „*Patyčių ir smurto registracijos žurnale*“.

13. Mokyklos administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo veiksmai, atliekami nedelsiant, įtarus ir/ar pastebėjus patyčias kibernetinėje erdvėje ar gavus apie jas pranešimą:

13.1. jeigu įmanoma, išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių kibernetinėms patyčioms sustabdyti;

13.2. įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus bei mokykloje dirbantį visuomenės sveikatos priežiūros specialistą) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. pagal galimybes surenka informaciją apie besityčiojančius dalyvius ir kitus galimai svarbius faktus;

13.4. informuoja klasės mokytoją apie kibernetines patyčias, pateikia turimus įrodymus.

13.5. perduoda socialiniui pedagogui užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 1).

13.6. Socialinis pedagogas, gavęs užpildytą formą, užfiksuoja patyčių atvejį „*Patyčių ir smurto registracijos žurnale*“.

14. Klasės mokytojas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, smurto atvejus:

14.1. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

14.2. apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias informuoja socialinį pedagogą ir/ar psichologą asistentą, perduoda užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 1);

14.3. užpildytą formą priėmęs asmuo užfiksuoja patyčių atvejį patyčių ir smurto registracijos žurnale.

15. Klasės vadovas nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui kreipiasi į vaiko gerovės komisijos pirmininką ar vaiko gerovės komisijos narius ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.

16. Mokyklos vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją:

16.1 numato švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos ir intervencijos veiksmų priemones (planą), supažindina mokinius ir jų tėvus (globėjus, rūpintojus) esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

16.2. informuoja apie esamą situaciją mokyklos direktorių.

17. Psichologo asistentas, socialinis pedagogas individualiai dirba su nukentėjusiu ir su skriaudėju, suteikia metodinę pagalbą nuskriausto mokinio ir skriaudėjo tėvams, dirba su kitais klasės mokinių tėvais.

18. Klasės mokytojas, konsultuojamas V GK nario (psichologo ar kito pagalbos vaikui specialisto), dirba su likusia klasės dalimi (stebėtojais, pritariančiais ir nepritariančiais mokiniais).

19. Mokyklos direktorius esant rimtiems smurto atvejams, pasikartojantiems patyčių veiksams informuoja Alytaus miesto savivaldybės administracijos Vaikų teisių apsaugos skyrių, Švietimo skyrių.

20. Tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, klasės vadovas ar kuratorius ir/ar administracijos atstovas nukreipia mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

21. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turi nedelsiant informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

22. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turi nedelsiant informuoti mokyklos vadovą (jo nesant vadovo pavaduotoją), kuris imasi Mokyklos tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

23. Mokyklos vadovas (jo nesant vadovo pavaduotojas), sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų Mokyklos tvarkos apraše.

IV SKYRIUS

PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

24. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

25. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip trys atsakingi asmenys. Mokyklos direktorius jais paskiria vaiko gerovės komisijos narius ir/ar kitus asmenis, kurie kasmet:

25.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus.

25.2. surenka apibendrintus duomenis iš mokytojų, apie patyčias ir atlieka jų analizę;

25.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

25.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

25.5. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

25.6. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl mokyklos Aprašo tobulinimo.

26. Klasės mokytojai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

**ALYTAUS SENAMIESČIO PRADINĖ MOKYKLA
PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA**

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias:	
Kam pranešė apie patyčias:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Žodinės patyčios</i> ○ <i>Fizinės patyčios</i> ○ <i>Elektroninės patyčios</i> ○ <i>Socialinės patyčios</i> ○ <i>Kiti pastebėjimai (įrašyti)</i> 	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, <i>patyrusio patyčias</i> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <i>kuris tyčiojosi</i> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <i>stebėjusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį (aprašyti įvykį: kur įvyko, kada ir pan.) :**Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo (stebėjusio/mačiusio atvejį) veiksmai šioje situacijoje**

Pateikusio asmens vardas pavardė parašas _____

PATYČIŲ (SMURTO) SAMPRATA

Išvardinti ar panašūs elgesio modeliai turi būti fiksuojami pranešimo apie patyčias formoje (priedas Nr. 1) tuo atveju, kai elgesys piktybiškai kartojasi.

Patyčių rūšis	Pavyzdys
Socialinės patyčios	<ul style="list-style-type: none"> • Neleidimas persirengti. • Privertimas rinktis, su kuo bendrauti ar nebendrauti. • Privertimas atlikti netinkamus veiksmus, kurie yra naudingi tik smurtautojui. • Daiktų ar pinigų atėmimas ar vogimas. • Privertimas meluoti. • Privertimas skolinti. • Priverstinis skolos „auginimas“. • Intymių kūno dalių demonstravimas. • Kitų judėjimo laisvės apribojimas, siekiant asmeninės naudos. • Kitų ignoravimas dėl lyties, amžiaus, išvaizdos, gebėjimų. • Spaudimas neatskleisti smurtinių veiksmų pedagogams. • Petardų, kitų sprogstamų medžiagų nešiojimas ar panaudojimas. • Nusikalstamos grupuotės kūrimas ir dalyvavimas joje.
Žodinės patyčios	<ul style="list-style-type: none"> • Gąsdinimas. • Išsijuokimas, siekiant pažeminti. • Šmeižtas. • Grasinimas susidoroti. • Tyčinis kito žmogaus įskaudinimas. • Seksualinis priekabiavimas žodžiais ar raštu. • Privačios informacijos atskleidimas siekiant pažeminti. • Apkalbinėjimas už akių, siekiant pažeminti. • Įžeidus pravardžiavimas. • Necenzūrinės kalbos vartojimas. • Piktybiškas pamokos trukdymas (rėkavimas ar kito pobūdžio triukšmavimas).
Fizinės patyčios/ Smurtas	<ul style="list-style-type: none"> • Kito mušimas per veidą, rankas, kojas, pilvą, nugarą ar kitas kūno dalis. • Pastūmimas. • Kojos pakišimas, kad kitas nugriūtų ar susižalotų. • Daiktų mėtymas į kitą žmogų. • Rankos užlaužimas. • Kandžiojimas. • Sprigtai, skausmingi odos trynimai. • Tyčinis apipylimas vandeniu ar kitais skysčiais. • Dūrimas peiliu, tušinuku ar kitu daiktu. • Draskymas nagais. • Tampymas už plaukų. • Smaugimas. • Kito žmogaus daiktų ar mokyklos turto naikinimas. • Spjaudymas. • Kito žmogaus daiktų ar kūno teplojimas tušinuku, rašalu, flomasteriais ar kitais daiktais. • Bet koks kitoks skausmo sukėlimas. • Intymių kūno dalių lietimasis prieš kito žmogaus valią.
Elektroninės patyčios	<ul style="list-style-type: none"> • Įžeidžių žinučių rašymas mobiliuoju telefonu ar elektroniniu paštu. • Šmeižtas socialiniuose tinkluose. • Nuotraukų kėlimas prieš kito valią.
KITI NETIESIOGINIAI VEIKSMAI, KURIAIS SIEKIAMA VALINGAI PAKENKTI KITAM ŽMOGUI	